

Svendborg

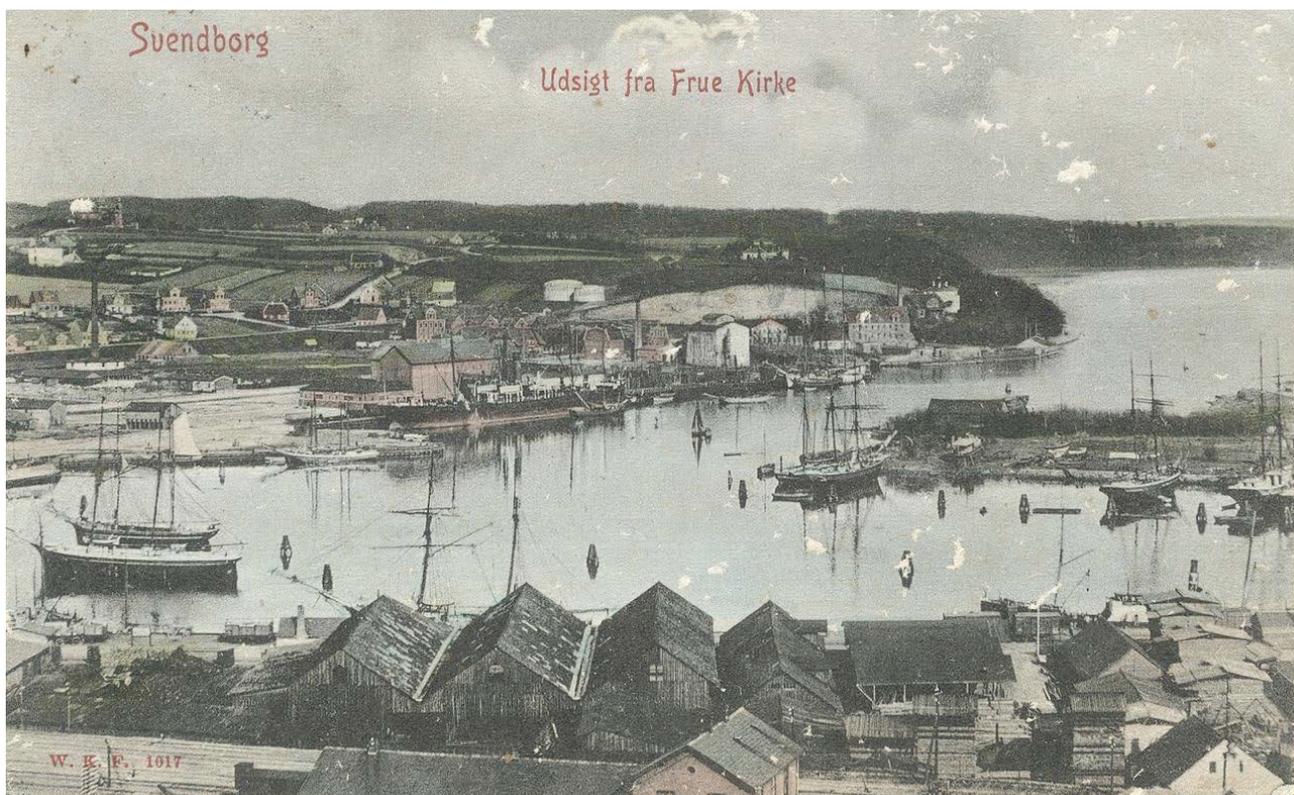
Ovenfor ses et vue over Svendborg Havn og Frederiksø. Svendborg har i århundreder været hjemsted for handel, søfart og skibsværfter. Svendborg var en af landets største søfartsbyer i 1700- og 1800-tallet. Men byen har i århundreder også haft de vigtigste færgeforbindelser til de store og små øer i det sydfynske øhav.

Derfor opstod der også skibsværfter i havnen, hvor det første skib, en skonnert, løb af ophalerbeddingen i 1848. Beddingen var udstyret med et gangspil, der blev betjent med håndkraft, men blev erstattet af en ny bedding med et spil drevet af dampkraft i 1910. Og der er stadig skibsværftsaktivitet og skibsreparationsværfter i Svendborg. Foto: Svendborg Byhistoriske Arkiv, ca. 1870.

Havnen fik tidligt en fast kran med 1500 kg løfteevne ved toldboden og en dykkerdragt, der blev brugt ved reparationer af bolværk. Det vidner om søfartens betydning for byen. Og Svendborg var også en af de byer i Storebælt, der fik besked af Frederik II i 1563 om at opkræve told. For der var skibe, som prøvede at undgå sundtoldopkrævningen i Helsingør ved at sejle gennem Storebælt.

I 1760 var 32 skibe hjemmehørende i Svendborg. I 1808 var der 40 skibe, deriblandt en fregat og en skonnert. Samme år advarede overlods H. Bluhme, der boede i Svendborg, mod ulovligt lodseri i en annonce i Hempels Avis. For Svendborgs lodser lodsede til alle byer ved Lillebælt, til øerne i det sydfynske øhav og i Storebælt. Efter englandskrigene steg antallet af skibe til omkring 100 skibe. For provinshavnene overvandt hurtigere følgerne af englandskrigene end havnene i Øresund. Så byens værfter byggede 94 fartøjer til marinen og 130 skibe til skippere efter krigsårene.

I 1897 var 377 sejlskibe og 17 dampskibe hjemmehørende i Svendborg, og der boede 268 søfolk i Svendborgs Tolldistrikt. Byens skibe sejlede både i Østersøen og Nordsøen og til de varme lande. Samtidig kom der mange fremmede fartøjer fra europæiske havne til byen, som skulle have lods, så der var lodser i mange af havnene i det sydfynske øhav - ikke blot i Svendborg.

Øverst et foto af havnen og fjorden ca. 1890. Foto: Svendborg Byhistoriske Arkiv.

Til venstre ses et bykort af Svendborg med toldboden midt på havnepladsen og navigationsskolen nederst til venstre og Frederikssø midt i havnen. I året 1907 blev Svendborg Skibsværft anlagt på Frederikssø. Værftet udviklede sig til byens største arbejdsplads.

Søfartens betydning for byen bevirkede, at der i 1852 blev oprettet en navigationsskole i Svendborg og en sømandshøjskole i 1906. Og der opstod adskillige skibsværfter i 1860'erne i Svendborg og i byens omegn. På bykortet ses, at den gamle del af Svendborg By omkranser byens driftige havn og den senere værftssø.

Slots- og Kulturstyrelsen har udpeget Frederikssø som et samlet og overskueligt kulturmiljø med et værftskompleks med bygningselementer, der spænder fra 1800-tallets seneste halvdel til den nyeste tid. De forskellige bygninger og anlæg repræsenterer ca. 150 års skibsbygningshistorie, der kan betragtes fra Svendborg havn og kan ses på værftssøen i dag.

Svendborg Kommune har peget på, at kulturmiljøet udgøres af Jessens Mole, den gamle havnefront, dele af Frederiksøen, Ring Andersens skibsværft, Bogøe, Ribers Plads og Mudderhullet. De udgør sammen med byens mange maritime anlæg i form af pakhuse, toldbod, skibsværfter, færgelejer og ventesale et sjældent kulturmiljø i en by, der fejrede 750 års fødselsdag i 2003.

Fundamentet for byens havnemiljø og mange virksomheder kan tilskrives byens sejlåde og dampskibe. Så da Dragørs sejlskibsepoke ebbede ud i slutningen af 1800-tallet, flyttede skibsfører Peter Mærsk Møller, hans hustru Anna og deres 10 børn til Svendborg. Her stiftede faderen og sønnen Arnold Peter Mærsk A/S Dampskibsselskabet Svendborg i 1904 i huset Villa Anna. Rederiet udviklede sig til at blive et af verdens største rederier, A.P. Møller-Mærsk, der i dag sejler på alle verdens have med navnet Maersk malet på rederiets tankskibe, containerskibe, containere og terminaler.

Svendborg Sund Lodseri blev oprettet i slutningen af 1700-tallet og nedlagt efter lodslovens ændring i 1979. Arkivalier for 1861-1980 ligger i Svendborg Byhistoriske Arkiv og søfartshistorien i Svendborg Søfartsarkiv; begge drives af Svendborg Museum. Fotos: Svendborg Byhistoriske Arkiv.

Skrevet af Danmarks Lodsmuseumsforening.

Nedenfor ses lodstakster, landsætnings- og rejsepenge for Svendborg Sund Lodseri for året 1941.

Svendborg Sund Lodseri.

Lokaltakster.

Lodsninger.	Skibe under 100 BRT.	Skibe mellem 100-150 BRT.	skibe mellem 150-200 BRT.	Skibe mellem 200-250 BRT.	Skibe mellem 250-300 BRT.	Skibe paa og over 300 BRT.
<i>Mellem</i>						
Svendborg og Turo Rev ...	2	3	4	5	6	7
Svendborg og Lehnskov og Lehnskov Pynt	2	3	4	5	6	7
Turo Rev og Lehnskov Pynt	4	5	7	7½	8½	9½
<i>Fra Turo Rev til:</i>						
Nyborg (Knudshoved eller Slipshavn) ..	9½	10	12	12	12	12
Faaborg Fjord .	8½	9½	11	12	12	12
Forbi Avernako	9½	10	12	12 + ½		
Skjoldnæs	10	11	12 + ½	12 + 1	12 + 1	12 + 1
<i>Fra Svendborg til:</i>						
Nyborg (Knudshoved eller Slipshavn) ..	10	11	12 + ½	12 + 1	12 + 1	12 + 1
Faaborg Fjord .	7	7½	9½	10	10	10
Forbi Avernako	7	7½	9½	10	10	10
Rudkobingløb (Andv.)	4	4	6	7	7	7
Skjoldnæs	7½	8½	10	11	11	11

Lodsninger.	Skibe under 100 BRT.	Skibe mellem 100-150 BRT.	skibe mellem 150-200 BRT.	skibe mellem 200-250 BRT.	skibe mellem 250-300 BRT.	Skibe paa og over 300 BRT.
<i>Fra Svendborg el. Turo Rev til:</i>						
Marstal (V. om Taasinge) ..	10	11	12 + ½	12 + ½	12 + ½	12 + ½
Eroskobing ..	9½	10	12	12	12	12
Assens (Turo Rev)	12	12	12 + 2	12 + 2	12 + 2	12 + 2

Lodsninger.	skibe under 100 BRT.	Skibe mellem 100-150 BRT.	Skibe paa og over 150 BRT.
<i>Fra Svendborg eller Turo Rev til:</i>			
Aarosund (Sydl. Indløb)	12	12 + ½	12 + 2½
Flensborg Fjord (Kegnæs) ..	12 + 1	12 + 1½	12 + 3
Sonderborg (S. om Als)	12 + 1½	12 + 1½	12 + 3
Korsor (Nygrund)	11	11	12 + 1
Karrebaeksminde	12 + 2	12 + 2½	12 + 3½
Masnedo (Storstrømsbroen passeret)	12 + 1½	12 + 2	12 + 3
Guldborg (Skellerøev)	12 + 1	12 + 1½	12 + 2
Raago (Andv.)	12	12 + ½	12 + 2½
Albuen	12 + 2	12 + 2½	12 + 3½

Landsætningspenge.

Sommer 6 Kr. Vinter 8 Kr.

Rejsepenge.

<i>Mellem</i>		
Svendborg og Turo Rev	Kr.	3,00
— Svendborg og Lehnskov Pynt	—	3,00
<i>Fra</i>		
Korsor	—	9,00
— Nyborg (Knudshoved eller Slipshavn)	—	8,00
— Faaborg	—	5,00
— Skjoldnæs	—	15,00
— Rudkobing	—	4,00
— Marstal	—	5,00
— Eroskobing	—	7,00
— Assens	—	9,00
— Aarosund eller Sonderborg	—	15,00
— Karrebaeksminde	—	12,00
— Masnedo	—	22,00
— Guldborg eller Raago	—	18,00
— Albuen	—	15,00
— Dyrehøg	—	9,00
— Avernako	—	18,00
— Kiel	—	50,00

Svendborgs rolle som en stor søfartsby på Fyn og i det sydfynske øhav i sejlskibenes storhedstid i 1800-tallet fremgår af de omfattende tabeller på de følgende 6 sider for året 1883.

Tabeller for Rodspenge.

Dræg- fig- hed.	Dag- gaa- ende.	Nr. 1.		Nr. 2.		Nr. 3.		
		Fra Thors Rev eller Jøholmen og Dobmandsgrunden til Svendborg.		Fra Svendborg til Thors Rev eller Dobmandsgrunden og Jøholmen forbi.		Fra Thors Rev til Dobmands- grunden og Jøholmen forbi, eller omvendt.		
50 Tonn og der- over.	Jed.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.	
		Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	
	1-5	3	4	2 20	2 96	4 60	6 18	
	6	3 40	4 80	2 64	3 52	5 52	7 36	
	7	4 20	5 60	3 08	4 11	6 41	8 69	
	8	4 80	6 40	3 52	4 69	7 36	9 81	
	9	5 40	7 20	3 96	5 28	8 28	11 04	
	10	6	8	4 40	5 87	9 20	12 27	
	11	6 60	8 80	4 81	6 45	10 12	13 49	
	12	7 20	9 60	5 28	7 04	11 04	14 72	
	13	7 80	10 40	5 72	7 63	11 96	15 95	
	14	8 40	11 20	6 16	8 21	12 88	17 17	
	pr. Fod hvert.	60	80	44	59	92	1 23	
	Under 50 Tonn.	Jed.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.	Sommer- betaling.	Vinter- betaling.
			Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.	Rr. D.
1-5		2 25	3	1 65	2 20	3 45	4 60	
6		2 75	3 60	1 96	2 64	4 14	5 52	
7		3 15	4 30	2 31	3 08	4 83	6 44	
8		3 60	4 80	2 64	3 52	5 52	7 36	
9		4 05	5 40	2 97	3 96	6 21	8 28	
10	4 60	6	3 30	4 40	6 90	9 20		
pr. Fod hvert.	45	60	33	44	69	92		

Tabeller for Lødsyng.

Dag- sig- tid.	Tid- gaa- tids.	. Nr. 4.				. Nr. 5.				. Nr. 6.				
		Fra Thors Rev								Fra Svendboe eller Thors Rev til Rindfjding.				
		til Højsand jerbi, eller til Niborg.				til Knaborg Hjord, eller til Åberusø jerbi.								
50 Ferd og No- over.	Fod.	Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		
		Rt.	S.	Rt.	S.	Rt.	S.	Rt.	S.	Rt.	S.	Rt.	S.	
	1-5	10	80	14	40	11	60	16	17	6	20	8	27	
	6	12	96	17	28	13	92	18	56	7	41	9	92	
	7	15	12	20	16	15	24	21	65	8	68	11	57	
	8	17	24	23	04	18	56	21	75	9	92	13	29	
	9	19	41	25	02	20	88	27	81	11	16	14	88	
	10	21	60	28	20	21	20	30	23	12	40	16	53	
	11	23	76	31	68	25	52	31	03	13	61	18	19	
	12	25	92	34	56	27	81	37	12	14	88	19	84	
	13	28	08	37	44	30	16	40	21	15	12	21	49	
	14	30	24	40	32	32	44	43	31	17	36	23	15	
		pr. Rod mere.	2	16	2	86	2	32	3	10	1	31	1	65
	Under 50 Ferd.	Fod.												
		1-5	8	10	10	80	8	70	11	60	4	60	6	20
6		9	72	12	96	10	44	13	92	5	58	7	44	
7		11	24	15	12	12	13	16	21	6	51	8	68	
8		12	96	17	28	13	92	18	56	7	44	9	92	
9		14	58	19	44	15	66	20	33	8	37	11	16	
10		16	20	21	60	17	40	23	29	9	30	12	40	
	pr. Rod mere.	1	62	2	16	1	74	2	32	1	58	1	24	

Tabeller for Lodspenge.

Dag- sig- hed.	Lod- gaa- ende.	Nr. 7. For Søndborg eller Jdholmene og Fodmandegrunden				Nr. 8. til Søndborg Hjord, eller til Hvernske Lod.				Nr. 9. For Thors Her, Søndborg eller Jdholmene og Dole- mandegrunden til Krogljebing eller Harbø.					
		til Søndborg Lodb. eller til Nyborg.				til Søndborg Hjord, eller til Hvernske Lodb.				For Thors Her, Søndborg eller Jdholmene og Dole- mandegrunden til Krogljebing eller Harbø.					
50 Tond og Dros over.	Lod.	Samme- betaling.		Lod- betaling.		Samme- betaling.		Lod- betaling.		Samme- betaling.		Lod- betaling.			
		Sk.	St.	Sk.	St.	Sk.	St.	Sk.	St.	Sk.	St.	Sk.	St.		
		1—5	11	"	14	07	7	00	10	13	14	40	19	20	
		6	13	20	17	00	9	12	12	16	17	28	23	04	
		7	15	40	20	53	10	61	11	19	20	16	26	88	
		8	17	00	23	47	12	16	16	21	23	04	20	72	
		9	19	80	26	40	13	68	18	24	25	92	34	56	
		10	22	"	29	33	15	20	20	27	26	80	38	40	
		11	24	20	32	27	16	72	22	29	31	68	42	24	
		12	26	40	35	20	18	24	24	32	34	56	46	08	
		13	28	00	38	13	19	76	26	35	37	44	49	92	
		14	30	20	41	07	21	28	28	37	40	32	53	76	
		pr. Lod mætt.	2	20	2	03	1	52	2	03	2	88	3	84	
		Under 50 Tond.	Lod.	Lod.											
				1—5	8	25	11	"	5	70	7	00	10	80	14
6	9			21	13	30	6	61	9	12	12	96	17	28	
7	11			55	15	40	7	95	10	61	15	12	20	16	
8	13			20	17	00	9	12	12	16	17	28	23	04	
9	14			85	19	10	10	94	13	68	19	44	25	92	
10	16	00	22	"	11	40	15	20	21	60	28	80			
pr. Lod mætt.	1	65	2	20	1	14	1	52	2	16	2	88			

Tabeller for Rødspenge.

Drey- lig- hed.	Dob- gør- tude	A ⁿ 10.		A ⁿ 11.		A ⁿ 12.										
		Fra Thors Reb, Sønderborg eller Udholmen og Vedmarkegården				til Høfens, Høns- borg eller Hørsund.		til de øvrige Steder og alle Bødd.								
50 Lund og bre- der.	Fob.	Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.				
		1-5	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.	Rt. S.		
		6	16	"	21	33	18	"	24	"	31	40	28	53		
		7	19	20	25	40	21	30	28	40	25	48	34	64		
		8	22	40	29	57	25	20	33	60	29	56	39	96		
		9	25	60	34	83	28	30	38	40	34	64	45	65		
		10	28	"	42	67	35	"	48	"	42	80	57	07		
		11	35	20	46	93	39	60	52	80	47	08	62	77		
		12	38	40	51	20	43	20	57	60	51	36	68	48		
		13	41	60	55	47	46	30	62	40	55	64	74	19		
		14	44	80	59	73	50	40	67	20	59	92	79	89		
		pr. Fob mætt.	3	20	4	27	3	60	4	50	4	28	5	71		
		Andet 50 Lund.	Fob.	1-5	12	"	16	"	13	70	18	"	16	05	21	40
				6	14	40	19	20	16	20	21	10	19	26	25	68
	7			16	80	22	40	18	30	25	20	22	47	29	96	
8	19			20	25	60	21	60	28	40	25	68	34	24		
9	21			60	28	80	24	30	32	40	28	60	38	52		
10	24			"	32	"	27	"	36	"	32	10	42	80		
pr. Fob mætt.	2		40	3	20	2	70	3	60	3	21	4	23			

Tabeller for Lodspenge.

Drog- sig- hed.	Dag- gan- ende.	A. 13.		A. 14.						
		Fra Hærs Rev, Skerndborg eller Søhalsen og Bodmanbegrunder til Hjørring, Harte- bofsminde, Tjåbo, Ålbæk eller Hæis.								
50 Tons og her- over.	Jed.	Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		
		Kr.	Sk.	Kr.	Sk.	Kr.	Sk.	Kr.	Sk.	
	1-5	22	20	29	60	29	20	37	60	
	6	26	64	35	52	37	84	45	12	
	7	31	08	41	44	39	48	52	64	
	8	35	52	47	36	45	12	60	18	
	9	39	96	53	28	51	76	67	68	
	10	44	40	59	20	56	40	75	20	
	11	48	84	65	12	62	64	82	72	
	12	53	28	71	04	67	68	90	24	
	13	57	72	76	96	73	32	97	76	
	14	62	16	82	88	76	96	105	28	
		pr. Jed merk.	4	41	5	92	5	64	7	52
	under 50 Tons.	Jed.	Sommer- betaling.		Vinter- betaling.		Sommer- betaling.		Vinter- betaling.	
			Kr.	Sk.	Kr.	Sk.	Kr.	Sk.	Kr.	Sk.
1-5		16	65	22	20	21	15	24	20	
6		19	98	26	64	25	33	33	84	
7		23	31	31	08	29	61	39	48	
8		26	64	35	52	26	84	45	12	
9	29	97	39	96	28	67	50	76		
10	33	30	44	40	22	30	56	40		
	pr. Jed merk.	3	33	4	44	4	23	5	64	

Tabell for Sjætreispenge.

Sjætreispenge til Esbørg Søes Lods- anlægget	Kr.	Sk.
fra Hjørring	6	-
— Hjørring	6	50
— Hjørring	3	50
— Skjoldnaa	4	-
— Hjørring	2	25
— Hjørring	1	50
— Hjørring	5	75
— Hjørring	7	50
— Hjørring	6	50
— Hjørring Hjørn	14	50
— Hjørring	10	50
— Hjørring Hjørn	7	-
— Fredericia	5	75
— Hjørring	5	25
— Hjørring	12	-
— Hjørring	11	-
— Tjåbo	11	-
— Hjørring	17	76
— Hjørring	16	-
— Hjørring	11	50
— Hjørring	14	50
— Hjørring	14	-

Lodsen skulle have 2 kr. i etmaalspenge, hvis han blev længere end 24 timer ved skibet til dets lodsning.

Betalingen for landsætning af en lods fra et andet lodseri var 2 kr. om sommeren og 2,50 kr. om vinteren.

Farvandsvæsenet fastsatte nedenstående lokaltakster for Svendborg Sund Lodseri i 1979.

Svendborg Sund Lodseri (1)

Lokaltakster

Lodninger	Skibe under 100 BRT	Skibe mellem 100-150 BRT	Skibe mellem 150-500 BRT	Skibe mellem 500-1500 BRT	Skibe mellem 1500-3000 BRT	Skibe på og over 3000 BRT
Mellem:						
Svendborg og Thurs Rev	2	3	4	5	6	7
Svendborg og Lehnskov						
Pynt	2	3	4	5	6	7
Thurs Rev og Lehnskov						
Pynt	4	6	7	7,5	8,5	9,5
Fra Thurs Rev til:						
Nyborg (Knudshoved eller Silpshavn)	9,5	10	12	12	12	12
Fåborg	11	11	12	12	12+1	12+1
Fra Svendborg til:						
Nyborg (Knudshoved eller Silpshavn)	10	11	12+0,5	12+1	12+1	12+1
Rudkøbingløb (andv.) ..	4	4	6	7	7	7
Fåborg	11	11	12	12	12+1	12+1
Fra Lys til:						
Svendborg	9		9,5	10,5	10,5	10,5
Rudkøbing (anduvning)		11	12	12	12+1	12+1
Forhaling (indenfor Omvejning havnelyr)						
		1	1	1		1
		1	2	2		2
Forhaling (sejlløb passeret)						
	1	2	3	3		4
Fra Svendborg eller Thurs Rev til:						
Marstal (W. om Tåsinge)	10	11	12+0,5	12+0,5	12+0,5	12+0,5
Ærskøbing	9,5	10	12	12	12	12
Assens (Torø Rev)	12	12	12+2	12+2	12+2	12+2

Svendborg Sund Lodseri (2)

Lodninger	Skibe under 100 BRT	Skibe mellem 100-150 BRT	Skibe på og over 150 BRT
Fra Svendborg eller Thurs Rev til:			
Årøsund (sydlige Indløb)	12	12+0,5	12+2,5
Flensborg Fjord (Kegnæs)	12+1	12+1,5	12+3
Sønderborg (syd om Als)	12+1,5	12+1,5	12+3
Korsår (Nygrund)	11	11	12+1
Kærøbæksmunde	12+2	12+2,5	12+3,5
Masneda (Storstrømsbroen passeret)	12+1,5	12+2	12+3
Guldborg (Skallerø)	12+1	12+1,5	12+3
Råge (anduvning)	12	12+0,5	12+2,5
Albuen	12+2	12+2,5	12+3,5
Mellem Fåborg Havn og:			
Søen (fri af Knæstegrund)	3	4	5
Fra Fåborg til:			
Vesl for Lys	4	5	6
Assens (Torø Rev)	10	11	12
Sønderborg (syd om Als)	7	7,5	8,5
Flensborg Fjord (Kegnæs)	7,5	8,5	10

Landsætningspenge

Kr. 8,25